

મહારો ભવેડો યાને તમારી ઢોલકી.

— સ્વચ્છ હૃદય —

લખનાર “હુ” યાને ”

પ્રસિદ્ધ કરનાર પંડિત પ્રદીપ.

નાણાવટ સુરત.

— : —

એક પિતાના બાળ સૌ, રંક વળી કો રાય.

રંક રિયતીને મન ધરી, કરો રંકને સ્થાય.

— : —

સુરત ‘ખોદાબદ’ પ્રેક્ષ નાણાવટ.

કિમંત આપવી લેવી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૬૭૬

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गजराती कपीराखिट विभाग]

अनुक्रमांक १५७५ वर्गक

पुस्तकनु नाम आशे व्येडी

विषय २ : २

મારો ભવેડો યાને તમારી ઢોલકી.

ખલાતના કલાક આઠનો સમય છે. પક્ષીઓ સ્વસ્થાન તંબ આનંદે હવામાં નભ તરફ ઉડતાં હતાં. સારાસ-ને સમયે પ્રાત્નકાળની દરેક શોભા ઘડ રહી હતી, તે સમયે વિદેશીને હસ્તે અનેક શોભા યુક્ત ઇંદ્રપુરીથી પણ અધિક ચોપાંથી બંદરનો વાવડો મુખ્યનગરીમાં પ્રખ્યાત લુગ્ગેશ્વર સત્તામાં હરજોવન દેશાઈની કંદોરીના માળામાં ત્રીજે માળે ચાલીમાં આરામ ખુરશી પર બેસી “બામે જમરોદ” પત્ર વાંચતો હતો. એટલામાં પાછળથી એકદમ મારા નામની ધ્રુમ પડી. જે સાંભળતાંજ ચમક્યો. અને એકદમ ગભરાઈમાં પાછળ જોતાં આ-તાલીની. કોઈ હીવ સ નહીં ને આજેજ. કે જેને જોતાંજ મન ચમક્યું, શરીર કંપ્યું અને કંઈ કંઈ થવા લાગ્યું. કારણ ધ્રુમ પાડનાર કોઈ નહીં. પણ રૂંકત ટપાલવાજોજ હતો.

એને જોતાં આટલું બધું ઘભરાવાનું મુખ્ય કારણ એ હતું કે મહારા દાદાજીના સખી દાદાજી શીખવી ગયા હતા કે કોઈ પણ હીવસ કાગળ લખી નકામી સરકારને પેદાશ કરાવી. આપણા ગજવાપર ભાર મુકવો નહીં. કારણ જ્યાં સુધી પત્ર ન આવે ત્યાં સુધી સર્વ સાર, અને જો કદાપી કાગળ આવે તો કોઈ હસાનબાઈ મુસાનાં

ઘર જેવા સનાનના છિન્ન. અને તેથીજ પત્રજેતાંજ હાંજી ગગડી ગયાં. પત્ર હાથમાં લેતાં ઠાંટીયા ઘેરીયા રમવા લાગ્યાં અને જેમ જેમ ફાડતો ગયો તેમ તેમ અંતઃકરણ ચીરાતું ગયું.

પત્ર ખુલ્યો. અને વાંચતાં અરે વાહ-વા-વા-વા. શું કહું? કંઈ નહીં. ફક્ત એટલુંજ લખેલું હતું કે, મહારા. શાણા, ભણેલા, ગણેલા, હોસીયાર, ચાલાક, ચખરાક (અંમના સગાના કહેવાથી) ધણીયાણી જાતે ને ખોતે એઓના ભાઈ સાથે પધારતાં હતાં.

તરત ઘડીયાલમાં જોતાં ગાડીનેા સમય થઈ ગયો હતો અને હજી કેમ ન આવ્યા. તે વિચારવા લાગ્યા એટલામાં નીચે ગાડી આવી સામાન ઉતાર્યા અને સરવે ઉપર આવ્યા. પરંતું અફસોસ કે મહારા મહારાણીજીના મુખ ઉપર આંસુના જેવાં ચીન્હ જણાતાં હતાં. જેનો ખુલાસો મહારા સાળા પાસે માંગતાં, જે જવાબ મળ્યો તે શબ્દ શબ્દ મહારા પ્રિય વાંચનાર નીચે લખું છું.

ઘેરથી નેકળી ગાડીપર આઈવા તાણે તીચટ ચ્યોની લેવી, પુછતાં મેં કહું 'ચલી રેંડ' ની; અને તીચટ લઈ ને ગાડીમાં બેઠાં જે વખતે મેં મારી બોનને કહું કે જે

દેશીનપર ઉતરવાનું સે તે દેશીનપર મે ઉતરી તને ઉતા તારપાકી કેયે ઉતરતી નજી. ‘ચક્ષીરોડ’ નું દેશીન આવતાં હું ઉતરી ભાયડાના. ડાબા મુચી ભાયડાના ડાબા આગળ જીયા અને જોઈતો ચે ગજબ. અરે તોંતો નીજ મરે. ગલરાયો. અકરાયો અને હવે હું કરવું એ વસાર તો સું.

એટલામાં એક પારડી બાઈચે કીહું બાઈઝી કોને જોવોસો ?

મારે એક મનીખ સે ધને જોડસું. મે કીધું અરે તે હરીરે હારાતાઝા સેજી. અને એટલામાં ઘંટો થીચો અરે હા તે ચ્યોં સે ? મે કીધું.

અને એટલામાં ગાડી ઉપડી, મેં પાછળ દોડતાં પુસ્યું તે ચ્યોં ઉતરી.

“ગીરોંડોલ” તેજી કહું

હત તેરીકી માર્યા. કે એટલામાં એક આવતી લોશ્ડ ગાડીમાં પાસો “ગીરોંડોલ” ગીયો અને જોડસું તો ધ વસમાં અને આગળ પાછળ સપઈ દાદા અને તે હરવે ધને કોંચ કોંચ પુસતા હતા.

બાઈ તમે ચ્યોથી આવેલા ?

એમણાઆદથી નીકળી એમણાવાદ થઈ
એમણે જાણે સે.

આ હુકીયાની ભાષા ફોર્મજતા હરવે ખુબ ખુબ
યે જાયો.

અહીં ચોરો સો ? છપછ દાદાએ પુછ્યું.

હ મને ખબર નથી.

ત્યારે તમારા ધણીનું નામ હું ?

તે અમારામાં ધણીનું નામ ન દેવાય તે ચ્યમ કહું"
તમે એકલા જ છો ?

ના મારા ભાઈ સે.

તમારા જવાબ હોરો એકે કહું

અને મને જોતાજ હરવે મારી બુનની જોડે આવ્યા
ને મને પુછવા લાગ્યા. ચ્યમ શેઠ ? ગાડીમાં હગી ગીયાતાં
શું ? અરે બાયડીની ભાળ પણ નો રખાઈ

અરે પોતેજ ભુલ્યા હશે. એકે કહું.

હ મારી બોન સે. બાયડી નથી.

પોલીસ દાદા વધારે સજકયા. અને બે ચાર તીખી
મેઠી લીલી હુકી હંભરાવી લીધી. આ હરવેથી હું

ગભરાણા તે એક પાદે હબેલી 'વીસતોડીયા' ભાડે કરી
જય મત્યમ કરતેકે ઓય આયો.

આ વ્રતાંત સાંભળી સેવક ઘણાજ ખુશ ખુશ થઈ
ગયો કે વાહ રી આફલાતુનને! અવતાર સુંદરી મળી છે.

વાત ચીતમાં વિશિષ્ટ સમય જતાં ચ્હારી ઓફીસ
મા સમય થયો જાણી માર પ્યાર લોજન પાપડી ને ઢો-
કળી કરવાતું કહી હું તથા મારે સાજો નાહીધોઈ વાતો
કરવા બેઠા હતા. જ્યાં મેં આ વાત કાઠને ન કહેવડ
સજ્જ રીખામણ હીધી, કારણ નેથી ફજેતી ન થાય.

અમે બેઠા છઠ્ઠે ત્યાં પાસેની ઓરડીના ટેલકાકે માર
મીત્રે મળવા આવ્યા હતા. વાતોના ગપ્પાં ચાલે છે. ત્યાં
એકદમ ખુરણાના ભડાકા સાથે વીજનો ચમકાર થયો. અને
તર્તી ગગડાટ સંભળાયો કે હચા રેડા કે 'આ તમારી
ઢાલકી' તૈયાર થઈએ જે સુફીયાની ભાષા સાંભળી સેવ
કર્તાં મગન મગન થઈ ગયો. જ્યારે સવેજન હસવ
લાગ્યા.

હવે બજાવવાની બાકી છે મારેથી બોલાઈ ગયું.

અમે બંને જમવા ગયા થાળી આવતાં આ ગજબ
પાપડી ઢોકળીને ખંદે લઈને ચાને ઘેસનાં મારકે એવ

રસ થઈ ગયલો. લોટ તથા કાચી આખી પાપડી હતી. આ અમૃત સમ ભોજનનો ત્યાગ કરી હું ઉઠી ગયો. જ્યારે મારો અડખંગનાથ સાજો ખુશાલીથી ચેવું રૂકુ સે કરી સ્વાદે ખાવા લાગ્યો અને સફાચટ સ્વાદા કરી ગયો.

સાંજના ઝોડીસથી ઘેર આવી જોઉ છું તો માળા માની સર્વે સુંદરીઓની વચમાં મહારા સભા ડાહ્યાં શોઝાણી ખીરાજ્યાં હતાં. અને ગામ ગપાટા મારતાં હતાં અને જે મને જોતાંજ ઘરમાં આવતાં આવતાં ગાજ્યા લ્યા હંડા. કે કહોકે હવે મેમઘ આણે દખાડશે.

કાલે સાંજના. કારણ કાલે રવિવાર છે.

લખવાની જરૂર નથી કે દુખેપાપે વાળુ કરી. બીજે દીને સ્વહસ્ત પાક કરી જરા એસ આરામ માટે બેઠો હતો ત્યાં હવે લ્યો હંડા કે મેં તો કપડા બદલ્યા. તમે લુગડુ બદલો કે જોડેવાળા પણ આવનાર સે, મર મન નહોવાથી મેં ના કહી. જ્યા વાત હો અડવાથી કલાક ચારે ફરવા નીકળ્યાં મારો સાજો સાથેજ હતો. વળી ગંમત પડશે, ધારી પડોશના ઘરના પણ સાથેજ થયાં અને સરઘસ આગળ ચાલ્યું.

જીતેકરની ચાલી આગળ થઈ આગળ જતા ઘણા માણસોની ભીડ દોચાથી મહારા શેઠાણી એકદમ લાપણ કરી ઉઠ્યાં. અરે રે મારા રાયા ફાટીમુવા એટલા મનીષ, રાયા ઢેખાળાની જોડે એમ તેમ રખડે. અને આગળ ચાલતાં ચર્નીરોડના સ્ટેશનપર જતાં વચમાં ત્રામના પાટા આવવાથી એકદમ ખોલી ઉઠ્યાં, હ્યો હોભલ્યું કે, અરે ઉભા રહો એય ગાડીના પાટા સે તે ગાડી આવહે તો સુંદાર જઈહું. અને ઘણા જોરથી ખુમો પાડવા લાગ્યા. એટલા માં સાથેવાળાચે સમજાવ્યું કે એતો ત્રામવેના છે અને એક દુરથી આવતી ત્રામને ખતાવી જે પાસે આવતાં મને સંખોધી એકદમ ખોલી ઉઠ્યાં.

હ્યો હોભલ્યું જાણ્યું કે આ તમારી તાણમેલ આવી. મે શરમને માર્યા કંઈ જવાખ દીધો નહી પરંતુ એટલામાં રસ્તાપર છંટાતુ પાણી નોઈ એકદમ ત્યાં દોડી જઈ નજમાંથી પડતું પાણી હાથમાં લઈ એ હોભલ્યું જાણ્યું કે ગંગાજીનેકલ્યાં. હ્યો હ્યો ગંગાજી નેકલ્યાં આવો કે નાઈ લઈયે જે મારીમા-ગંગા માં જમના મા-રેવા મા-તાપી મા વીઝેરે રાખ્દો ખોલી સરવેની અજાયબી વચ્ચે ખુશાલ પીવા લાગ્યા. લે લાય આય,

આય. એ તો હરવે રાયા હુધરેલા સે. તુ આય. અને સરવે
ની અબયખી વરચે તે પણ પહોંચ્યો, મેં ડોળા કાઢ્યાં
તો ચમ સે તે ઇતો પાણી પી. ને પુન કરવાનું સે. ઇમાં
ચ્યો જઈ દેવીશ. અને એટલામાં પાછળથી મોટરકાર
આવી જેને માટે પડોસણે ગમતને માટે ગાડીનું નામા
આપ્યું હતું નથી એકદમ બોલી ઉઠ્યાં લો-લો અ
તમારી મોફણગાર આવી.

પણ એટલામાં નજર પડતાં કુત્રો કાસીની જત્રાએ
શુ જાય કે રસ્તામાં જતભાઈ ઘણા. તદ્વત એનાજ ગામ
ના એનાજ જેવાજ મળી આવ્યા જેને જોતાજ હાય
હાય ચ્યમ અલી, ચ્યોણે આવી ? મારા શેઠાણી બખાર્યા
હે હે મેર કે રાંડ તુ આય સે. અને બન્ને વચ્ચે
લપકા ભરી ભાશા શરૂ થઈ. ચ્યમ તે મેમઈ ભાલ્યું

નારે, આ એમને આજેજ લઈને નેકળીશું મેમઈ પરણ્યા શાને
ઈનેજ હાડુના. મારાભાગીધર બોલ્યા. વાતો આગળં ચાલી
જેની વચમાં અલ્પવિરામનું નામ નથી. તેમ પુરણવીરામ
કાઈ જણાતુંજ નથી. હ્યો હેંડો કે, મારા શાળાચે કહ્યું
તે ચ્યમ સે તે મારી બુનધણી તે વ્રાતુ કરવા હ્યો. રસ્તા
માં નહીં મેં કહ્યું. લે હેંડ તાણે અલી કે તારાં પરણ્યા

ને જે જોમ હીડે અને મારા જેવા બીજા પણ પુન્યવ્રત
 ધારણ ઢાલાણ અકરમી પણ અમારી સાથે થયા અને
 સરઘસ આગળ ચોપાટીપર ચાલ્યું. જ્યાં કુટખાણપર આવ-
 તાં બહી મારા ઠાંટીયાં ધાચી ગયા કહી રસ્તાપર બેસી
 ગયાં જેથી સરવેને હસવું આવ્યું અને ઉઠવાનું કહે તો
 તાણે ર્યાં બેસીયે કહી વાતો કરવા લાગયા. મારેથી વધારે
 સહન ન થઈ શકવાથી ગુસ્સાથી કહ્યું જેના જવાબમાં
 રમ સે તે તમે તમારે બજો કે ઘણે હીવસે મલ્યા
 સીયે તે વા તું ના કરીયે. આથી મારે મીજસ ગયો અને
 છપો સાતમાનો એક ખેંચી કાડતા સામેથી તેવોજ બદ
 લો મળવા જેવો સમય જાણતા ગભરાયો પણ એટલામાં
 જો ગજબ પાંછળથી મારા શાળાએ અચ્છી જમાવી. સાથે
 તેની બેનપણી તો હતીજ. હયો મારે મારે ના પોકા-
 રથી ચોપાટી ગાણ રહી અને વધારે કુનેતીની બીકે ના
 સવા જતાં મારા ઘરવાળાએ ચોરીમાં જેમ ઘોતીયાને
 છેડા પકડ્યો હતો તેમ પોતીને છેડા પકડતાં પોચા
 પાણી થઈ જવાથી સરી પડ્યું અને આગળ શું કહું
 મિથ વાંચનાર કંઈજ નહી.

ફક્ત એટલું જ કે જન્મ તેમ પાતીયું વીટાળી ખાકી
 નો ભાગ હાથમાં લોચો પોચો લઈ નાઠો તે છેક ઘેર
 આવી પાછો આરામચેર પર ખેડી ખુરાલ સાંજનું 'જન્મે'
 વાંચતો ખેઠો તે દીવસથી કસમ ખાધા છે કે ખાપ જન્મે
 ખંડીને સાથે ફરવા નજ લઈ જવી.

લખવાનો હુદ્દય એટલો કુ ?

દોહરો.

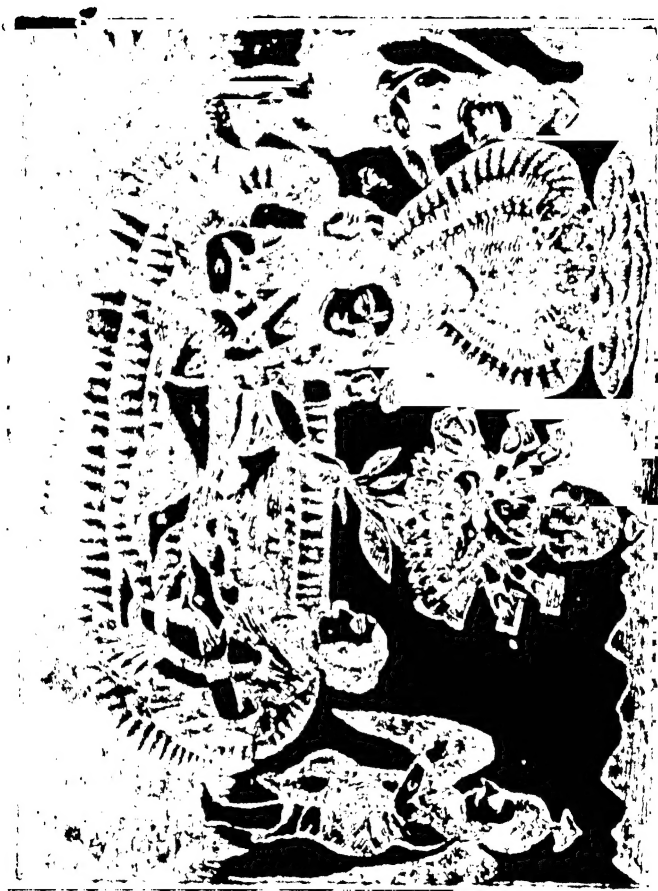
જ્નેતીના ઠાઠમાં કે'લુરો મઃવચેત.

પંચાતી પુરી નડે દીને દીને જ્નેત.

ત્યાર ખાદ આવતે અઠવાડીયે મારો ભવેડો યાને
 સાસરાની સેલગાહને માટે એક પઈસો તથ્યાર
 રાખશે.

જાહેર ખબર.

અનુભવ સિંધ ઓપધો.

કામેધર શક્તિની જાળી.

જમે તે કારણથી યુમ થયલી દરેક શક્તી પાછી એ
ઘરાને યુલાખી બનાવે છે. કી. રા. ૧-૦-૦

પંડિત રિંગરોઈ આયલ તેલ.

જમે તેથી કાળી, લાલ, દરાજ ખસ યુમડા ચાઠા વીગિરે
દરેક ચાંમડીના રોગોને જડમુળથી નાશુદ કરે છે. કી રા. ૦-૪-૦

પંડિત કર્ણ મુધારક તેલ

કાનમાં નાંખતા ચસકા, દુખાવો મુળમાંથી નાશુદ કરે છે.

કી. રા. ૦-૫-૦

માળવાનું દેકાણું }
તાણાવટ મુરત. }

પંડિત અધર્મ

